

ÉMILE ZOLA • **Meyhane**

L'Assommoir

© Önsöz: Harry Levin, "Experience and Experiment",
The Gates of Horn, Oxford University Press, 1963

© Sonsöz: Robert Lethbridge, "A Visit to the Louvre: L'Assommoir
Revisited", *Modern Language Review*, cilt 87, sayı 1, Ocak 1992

İletişim Yayınları 2381 • İletişim Klasikleri 105

ISBN-13: 978-975-05-2093-8

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Barış Özkul, Emrah Serdan, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Pierre-Auguste Renoir, "Bal du moulin de la Galette", 1876

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Öykü Elitez

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ÉMILE ZOLA
Meyhane
L'Assommoir

FRANSIZCADAN ÇEVİREN *Cemal Süreya*

YAZARIN KİTABA DAİR YAZISI,
HARRY LEVIN'İN ÖNSÖZÜ VE
ROBERT LETHBRIDGE'İN SONSÖZÜYLE

ÉMILE ÉDOUARD CHARLES ANTOINE ZOLA 2 Nisan 1840 tarihinde Paris'te dünyaya geldi. Babası Venedik göçmeni mühendis François Zola, annesi Fransız Émilie Aubert'di. Zola, babasının bir kanal ve baraj inşa ettiği Aix-en-Provence'ta büyüdü. Bu yer yazarın Rougon-Macquart romanlarındaki "Plassans" kasabasına ilham kaynağı olacaktı. Babası François, Zola yedi yaşındayken aniden hayatını kaybetti. Collège Bourbon'a yatılı olarak giren Zola, burada Jean-Baptistin Baille ve empresyonizmin babalarından Paul Cézanne ile arkadaş oldu. Üç kafadar, okulda "les trois inséparables" (ayrılmaz üçlü) adıyla biliniyordu. 1858 yılında annesiyle Paris'e taşınan Zola, ailenin tanıdıkları sayesinde Lycée Saint-Louis'ye girdiyse de, bakaloryasını vermekte iki kere başarısız oldu. Paris nıhtımındaki vergi dairesinde mübeyyizliği denedi; iki ay sonra bırakarak Quartier Latin'de yazarlıkla uğraşmaya başladı. 1862'de yeni kurulan Hachette yayınevine yükleme memuru olarak girdi. Burada birbiri ardına terfiler aldı ve yayınevinin tanıtımlarından sorumlu kişi haline geldi. 1866 yılında buradan ayrılarak sadece yazarlık yapmaya karar verdi. Bu sırada ilk öykü derlemesi *Contes à Ninon* (Ninon'a Öyküler) ve ilk romanı *Claude'un İtirafı* yayımlanmıştı. 1867 yılında *Thérèse Raquin*'i yayımladı. 1871 yılında Zola edebiyatında bir dönüm noktası olan, Fransa'nın yakın tarihini çeşitli karakterler, sınıflar ve çevreler üzerinden izleyen Rougon-Macquart dizisinin ilk romanını kaleme aldı. 1877 yılında yazdığı, işçi sınıfında alkolizmi masaya yatırdığı *Meyhane* ile edebi şöret ve varlık elde etti, ailesiyle Rue de Boulogne'da bir apartman dairesine taşındı. Dizinin diğer önemli romanları arasında *Germinal* (1885), *Eser* (1886) ve *Toprak* (1887) bulunur. 1893'te tamamladığı diziden sonra yazdığı eserleri aynı ilgiyi görmemişse de, Dreyfus Olayı sırasında kaleme aldığı *Suçluyorum!* ile Fransa'yı salladı. 1870 yılında evlenen Zola, ailenin biçki-dikiş işlerini yapan Jeanne Rozerot'yla ilişki yaşadı ve çocuk sahibi oldu. 29 Eylül 1902'de yatak odasındaki ocağın bacasının tıkanması sonucu karbonmonoksit zehirlenmesi geçirerek öldü. Ölümünde Dreyfus düşmanlarının parmağı olduğunu düşünenler vardır. Paris'te Cimetière Montmartre'da yapılan cenazesine elli bin kişilik bir kalabalık katılmış, naaşı 1908 yılında Panthéon'a taşınmıştır. Anatole France, cenazesinde Émile Zola için "İnsan bilincinde evrensel bir anı teşkil ediyordu," demiştir.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER	7
KRONOLOJİ	15
ÖNSÖZ	
ZOLA: DENEYİM VE DENEY / HARRY LEVIN	31

Meyhane

SONSÖZ	
LOUVRE'A BİR ZİYARET: MEYHANE'YE DÖNÜŞ / ROBERT LETHBRIDGE	509

Meyhane'nin
1877 tarihli baskısının ve
resimli ilk baskısının kapakları.

Auguste Renoir, Bellenger ve André Gill'in *Meyhane* için yaptıkları çizimler:

Mes-Bottes.

Nana'nın yaşlı talibi.

Nana'nın genç talibi.

Madam Boche.

Nana.

Mösyö Boche.

Önsöz

Rougon-Maquart dizisi yirmi kadar romandan oluşacak. Bunun ana planı 1869'dan beri yapılmıştır; çok sıkı bir şekilde uyguluyorum bu planı. Sıra *Meyhane*'ye gelince onu yazdım, yaptığım plandan bir milim şaşmadan öbürlerini de yazacağım. Benim gücüm buradan geliyor. Bir amacım var, ona doğru ilerliyorum.

Meyhane bir gazetede yayımlandığı zaman görülmemiş bir insafsızlıkla saldırıya uğradı, mimmendi, kendisine yakıştırılmayan suç kalmadı. Yazar olarak benimsediğim amaçları burada iki satır içinde açıklamam gerekli mi, bilmem. Kenar semtlerimizin kokuşmuş ortamında bir işçi ailesinin kaçınılmaz düşüşünü tasvir etmek istedim, içkinin ve aylaklığın sonu, aile bağlarının çözülmüne, fuhuşun pisliklerine, dürüstlük duygusunun giderek yitirilmesine, sonuç olarak da yüz karası bir rezillik ve ölme varıyor. Sadece eylemsel bir ahlâk dersidir bu kitap.

Meyhane, kitaplarımın içinde, kuşkusuz en dürüst olanıdır. Çoğu zaman çok daha derin yaraları deşmek durumunda olmuşumdur. Yalnız biçiminden ötürü bir ürküntü uyandırdı. Kullandığım kelimelere tutuldu herkes. Halk dilindeki kelimeleri toplama, bunları çok daha işlenmiş bir kalıba dökme yolundaki edebi merakım suç oldu. Evet, bütün suç biçimde! Oy-

sa bu dilin sözlükleri var, aydın kişiler onu inceliyorlar, taze, umulmadık ve zengin olanaklarından tat alıyorlar. Yine amacımın tarihsel ve toplumsal açıdan önemli bulduğum fizyolojik bir yapıt yaratmak olduğunu kimse fark edemedi.

Zaten kendimi savunuyor değilim. Yapıtım beni savunacaktır. Gerçeğin kitabı o, halkı anlatan, yalan söylemeyen, halkın kokusunu taşıyan ilk roman. Ama onu okuyunca halkın bütünüyle kötü olduğu kanısına varmamak gerekir; çünkü benim kişilerim kötü değil, sadece cahil kalmış insanlar, içinde buldukları çetin iş koşullarıyla, yoksullukla bozulmuş insanlar.

Yalnız kişiliğim ve yapıtım üstüne çıkarılmış kaba ve çirkin yargıları kabul etmeden önce romanlarımı okumak, anlamak, onları bütünüyle apaçık görmek gerekir. Ah! Halkı uyutmak için çıkarılan uyuşturucu masalın dostlarımı nasıl güldürdüğünü bir bilseler! Hiçbir söylentiye yalanlamıyorum, çalışıyorum, bütün bu budalalıklar yığımı altından beni fark edip ortaya çıkarması için zamana ve halkın iyi niyetine güveniyorum.

ÉMILE ZOLA
Paris, 1 Ocak 1877

I

Gervaise, Lantier'yi sabahın ikisine kadar beklemişti. Sonra pencerede bir gömlekle ayazda kaldığı için titreye titreye kendini yatağa atmış, nöbetler içinde, yanakları gözyaşlarıyla ıslak, uyuyakalmıştı. Sekiz gün var ki yemeklerini yedikleri Veau à deux Tetes Lokantası'ndan çıkınca, Lantier onu çocuklarla beraber eve, yatmaya gönderiyor, kendisi ise iş aradığını söyleyerek gece geç vakit dönüyordu. O akşam Gervaise onun dönüşünü beklerken, alev alev yanan on penceresi dış bulvarların kara çizgisini bir yangın parıltısıyla aydınlatan Grand-Balcon balosuna girdiğini görür gibi olmuştu; onun arkasında da küçük Adèle ilişmişti gözüne; onlarla aynı lokantada yemek yiyen bu cilacı kız, kapıdaki ışık yuvarlarının çığ aydınlığı altından birlikte geçmemek için onun kolundan az önce çıkmış gibi, eli iki yanına sarkık, beş altı adım öteden yürüyordu.

Gervaise, saat beş sularında, her tarafı tutulmuş, böğrü sancıyarak uyanınca hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Lantier dönmemişti, ilk kez geceyi evinin dışında geçiriyordu. Gervaise, bir sicimle tavana bağlanmış olan, rengini atmış Acem kumaşının altındaki yatak kenarına oturup öylece kaldı. Ve, bütün eşyası, bir çekmecesini eksik ceviz bir dolaptan; üç hasır iskemleden, üstünde ağzı kırık bir su kabı sürünen yağlı bir masacık-

tan ibaret olan kira odasında gözyaşlarıyla buğulanmış bakışlarını gezdirmeye başladı. Bunlara çocuklar için dolabın önünü kapayan ve odanın üçte ikisini kaplayan bir demir karyola eklenmişti, Gervaise ile Lantier'nin bir köşede duran kapağı iyice açık sandığının boş içi görünüyordu. Sandığın dibinde kirli gömleklerin, kirli çorapların altına sokulmuş eskimiş bir erkek şapkası vardı; duvarlar boyunca sandalyelerin arkalıklarına üstünde delik deşik bir şal, çamurdan paralanmış bir pantolon, eskicilerin para vermedikleri yıpranmış pirtular sarkıyordu. Şöminenin ortasında, tek tek kalmış iki çinko şamdanın arasında soluk pembe renkte bir tomar emniyet sandığı rehin makbuzu vardı. Otelin, birinci katında sokağa bakan en iyi odasıydı bu.

Bu sırada, iki çocuk, başlarını aynı yastığa koymuş, uyuyorlardı. Sekiz yaşında olan Claude, küçük ellerini yorgandan dışarı çıkarmış, hafif hafif mışıldıyor; henüz dördünde olan Étienne ise bir kolunu erkek kardeşinin boynuna dolamış, uykusunda gülümsemekteydi. Annesi yaşlı gözlerini onlara çevirince bir hıçkırık tufanına daha tutuldu, önleyemediği küçük feryatları bastırmak için ağzına bir mendil dayadı. Ve düşmüş terliklerini ayağına geçirmeyi düşünmeden, çıplak ayaklarıyla gidip pencereye dirseklerini dayadı, geceki gibi beklemeye ve uzaktan kaldırımları kolaçan etmeye başladı.

Otel, Poissonnière kordonunun solunda, Chapelle Bulvarı'nın üstündeydi, ikinci katına kadar aşı boyalı, panjurları yağmurdan çürümüş iki katlı bir berhane. Pullu camdan fenerin üstünde, iki pencere arasında çürüyüp dökülen sıvanın bazı parçalarını alıp götürdüğü iri sarı harflerle: "Boncoeur Otel-Sahibi Marsoullier" kelimeleri okunuyordu. Fener ileriye görmesine engel olduğundan, Gervaise, mendili ağzına bastırarak, parmaklarının üstünde yükseliyordu. Sağ tarafa; Rochecouart Bulvarı'nın olduğu yana bakıyordu; hayvan kesimevlerinin önünde kanlı gömlekleriyle durup bekleyen kasaplar vardı orda. Serin rüzgâr zaman zaman iğrenç bir koku, boğazlanmış hayvanların pis kokusunu getiriyordu. Sol tarafa bakıyor, hemen hemen karşısında olan ve o sıralarda henüz inşa halinde bulunan Lariboisière hastanesinin beyaz kitleleriyle kesilen cad-

de şeridini gözlüyordu. Bazen ardında öldürülen insan seslerini duyduğu Oktruva kordonunu izliyordu gözleriyle bir uçtan bir uca: Lantier'nin karnı bıçak darbeleriyle deşilmiş cesedini görmek korkusuyla rutubet ve pisliklerle kararmış uzak, karanlık köşeleri, تنها yerleri araştırıyordu. Gözlerini kaldırıncı şehir bir çöl şeridiyle kuşatan bu gri ve sonu gelmez duvarın ötesinde Paris'in sabah gürültüsüyle dolu, güneş tozlarından bir bulut, kocaman bir aydınlık görüyordu; ama durmadan bakışlarını Poissonnière kordonuna çeviriyor, iki basık Oktruva kulübesi arasından, Montmartre ve la Chapelle tepelerinden inen aralıksız insan, hayvan ve araba dalgasının sersemleten akışını seyrediyordu. Bir sürü deprentisi, ani duruşları şoseye bir sel gibi yayılan bir kalabalık, aletleri sırtlarında, ekmekleri koltuklarının altında, işlerine giden bitmez tükenmez bir işçi akını vardı orda. Bu kalabalık sürekli olarak Paris'e akıyor ve orada yitip gidiyordu. Gervaise bu karmaşa içinde Lantier'ye benzettiği birini fark ettikçe, düşme tehlikesine rağmen pencereden daha çok sarkıyordu; sonra, acısını içine gömmek ister gibi mendilini ağzına daha sıkı bastırıyordu.

Genç ve neşeli bir ses onu pencereden ayırdı.

“Çorbacı evde değil galiba Madam Lantier.”

Gervaise gülümsemeye çalışarak karşılık verdi:

“Hayır Mösyö Coupeau.”

Bu, otelin üst katında on franklık bir odada oturan bir çinko işçisiydi. Torbası omzuna asılıydı. Anahtarı kapının üstünde görünce teklifsizce içeri girmişti.

“Biliyor musunuz,” diye devam etti, “ben şimdi hastanenin orda çalışıyorum. Mayıs ayına da diyecek yok doğrusu, değil mi? Hava nasıl ısınıyor bu sabah.”

Bunu söylerken Gervaise'in ağlamaktan kızarmış yüzüne bakıyordu. Yatağın bozulmamış olduğunu görünce ağır ağır başını salladı; sonra, hâlâ melek gibi pembe yüzleriyle uyumakta olan çocukların küçük karyolasına kadar ilerledi; sesini alçaltarak:

“Sizinki uslu durmuyor,” değil mi? dedi. “Bunun için üzülmeyin Madam Lantier. Siyasetle çok uğraşıyor; geçende, iyi bir

adam olduğu söylenen Eugène Sue için oy verildiği zaman aklını kaçıracağın sandım. Belki, o Bonapart reziline sövüp saymak için geceyi arkadaşlarıyla birlikte geçirmiştir.”

“Hayır! Mesele o değil!” diye güçlükle mırıldandı Gervaise. “Sandığımız gibi değil. Lantier’nin nerde olduğunu biliyorum... Ne yapalım, bizim de başkaları gibi birtakım dertlerimiz var.”

Coupeau bu yalana inanmadığını göstermek için göz kırptı; ve, sokağa çıkmak istemiyorsa, sütünü kendisinin gidip getirebileceğini söyledikten sonra, odadan çıktı: Güzel ve iyi bir kadınmış Gervaise; başı sıkıştığı her an ona başvurabilirmiş. O, gider gitmez, Gervaise yine pencerenin önüne geldi.

Kordonda, sabah ayazında, o sürü deprenmesi devam ediyordu. Çilingirler mavi ceketleriyle, duvarcılar beyaz önlükleleriyle, nakkaşlar alttan uzun gömlekleri görünen paltolarıyla tanınıyordu. Bu kalabalık uzaktan, bir tebeşir silikliği, açık mavi ile kirliliğinin baskın olduğu nötr bir leke meydana getiriyordu. Arada bir, işçinin biri duruyor, sönen piposunu yakıyor, o sırada çevresindekiler, en ufak bir gülüş izi taşımadan, yanındaki arkadaşlarına tek kelime söylemeden, soluk yanaklarıyla, yüzleri Paris’e dönük, durmadan geçip gidiyorlardı; ve Paris, açık bir ağzı andıran Faubourg-Poissonnière Sokağıyla teker teker yutuyordu onları. Bununla birlikte Poissonnière Sokağı’nın iki köşesinde kepenklerini kaldırmak üzere olan iki şarapçı dükkânının önünde adımlarını yavaşlatanlar da vardı; bunlar şarapçıya girmeden önce kaldırımın üstünde duruyorlar, kolları gevşek bir şekilde iki yanlarına sarkmış, bütün bir günü alacak aylaklığa şimdiden karar vermiş olarak Paris’e yan yan bakıyorlardı. Tezgâhların önünde birikmiş gruplar birbirine içki sunuyorlar, orada ayakta salonları tıklım tıklım doldurarak, tükürerek, öksürerek, üst üste yuvarladıkları içkilerle gırtlaklarına bayram ettirerek vaktin nasıl geçtiğini bilmiyorlardı.

Gervaise sokağın solunda Colombe babanın meyhanesini gözlemekteydi; Lantier’yi oraya girerken görür gibi olmuştu; o sırada başı açık, önlüklü, şişman bir kadın sokağın ortasından kendisine seslendi:

“Ooo! Madam Lantier, bakıyorum pek erkencisiniz bu sabah!”

Gervaise dışarı sarktı.

“Ay! Siz misiniz Madam Boche!.. Bugün o kadar iş var ki başımda.”

“Öyledir, öyledir! İşler kendi kendine yapılmıyor!”

Ve pencereden kaldırıma bir sohbetir başladı. Madam Boche, Veau à deux Têtes Lokantası'nın yer katını işgal ettiği binanın kapıcısıydı. Yan yana yemek yiyen bir sürü adamla birlikte tek başına masaya oturmamak için, Gervaise, Lantier'yi kaç kere onun kulübesinde beklemişti. Kapıcı kadın iki adım ötedeki Charbonnière Sokağı'na gidiyormuş, kocasının bir redingot onarıp da bedelini henüz bir türlü kurtaramadığı bir memuru daha yataktan çıkmadan basturacaktı. Sonra bir kiracısından söz etti; bu adam eve bir kadın getirmiş, sabahın saat üçüne kadar milleti uykusundan etmiş. Bir yandan konuşurken, bir yandan da dikkatle genç kadının yüzünü inceliyordu; sabah sabah pencerenin önüne bir şeyler öğrenmek için damlamıştı besbelli.

Birdenbire sordu:

“Mösyö Lantier hâlâ yatıyor galiba?”

Elinde olmadan yüzü kıpkırmızı kesilen Gervaise:

“Evet, uyuyor,” diye karşılık verdi.

Madam Boche onun gözlerinin dolduğunu fark etmişti; bundan memnun olacak ki, erkeklerin ne tembel naletler olduklarını söyleyerek uzaklaşırken, geri dönüp bağırdı:

“Bu sabah çamaşırhaneye geleceksiniz, değil mi? Benim de yıkayacak bazı şeylerim var. Size yanımda yer ayıracağım, konuşuruz.”

Sonra, birden ona acımış gibi:

“Yavrucuğum, pencerede daha fazla durmasanız iyi edersiniz. Üşüteceksiniz! Baksanıza mosmor olmuşsunuz.”

Gervaise inatla saat sekize kadar iki ölümcül saat daha durdu pencerenin önünde. Dükkânlar açılmıştı. Yukarılardan inen gömlekliler akını kesilmişti; yalnız geç kalmış olanlar adımlarını aç aça kordondan içeri giriyorlardı. Şarapçı dükkânlarında aynı adamlar, ayakta, içip, öksürüp, tükürüp duruyorlardı. Erkek işçilerin geçişini kadın işçiler izledi; cilacılar, şapkacılar,

çiçekçiler, ince elbiselerine sarınmış, dış duvarlar boyunca hızlı hızlı yürüyorlardı; üçerli dörderli gruplar halinde yürüyorlar, taşkın bir şekilde konuşuyorlar; hafif gülümsemelerle, parıltılı bakışlarla bakıyorlardı çevrelerine; zaman zaman, içlerinden biri yalnız, yapayalnız, solgun ve ağır, çöp birikintilerine basmamaya dikkat ederek Oktruva duvarı boyunca ilerliyordu. Sonra memurlar geçti parmaklarına hohlayarak ve yürürken on paralık ekmeklerini yiyerek. Elbiseleri fazla kısa, zayıf, gözleri yorgun, uyku sersemi gençler; kalem odalarında geçirdikleri uzun saatlerle yıpranmış yüzleri solmuş, adımlarını vakitlerine saniyesiyle uydurabilmek için saatlerine bakarak yürüyen ufak tefek ihtiyarlar. Sonra bulvarlar sabah sessizliğine kavuştu. Çevredeki irat sahipleri güneşte gezintiye çıkmışlardı; başlan açık, kirli eteklikli analar, kundaklı çocuklarını sallıyorlar, sıraların üstünde altlarını değiştiriyorlardı. Sümüklü, perişan bir sürü çocuk bağırıyorlar, gülüşmeler, ağlamalar arasında itişip kakışıyor, yerlerde sürünüyor.

Ve umudunu yitiren Gervaise'in büyük bunaltı içinde başı döndü, boğulacak gibi hissetti kendini; her şey bitmiş, dünya bitmişti, Lantier bir daha eve dönmeyecekti sanki. Dalgın gözleri, boğazlanmış hayvanların kanıyla ve pis kokularla kararmış eski kesimevlerinden ayrılıp pencere dizisinin henüz açık duran oyuklarından ölümün turpan atacağı çıplak salonlar görülen yeni, donuk renkli hastane binasına gidiyordu. Karşısında, Oktruva duvarının ardında, parıltılı gök, Paris'in kocaman uyanışı üstünde büyüyen tan vakti, gözlerini kamaştırmaktaydı.

Genç kadın bir sandalyeye çökmüş, kolları iki yanına düşmüş, artık ağlamıyordu. O sırada Lantier rahatça içeri girdi.

Gervaise onun boynuna sarılmak isteyerek:

“Sensin ha? Sensin!” diye bağırdı.

“Evet benim, ne olacak?” dedi Lantier. “Saçmalığa başlama, anlıyor musun?”

Onu itti. Sonra keyifsiz bir tavırla fötr şapkasını dolabın üstüne fırlattı.

Yirmi altı yaşında, ufak tefek, çok esmer, güzel yüzlü, ince bıyıklı bir gençti; mekanik bir şekilde durmadan eliyle bıyığı-

nı burkuyordu. Sirtında bir işçi ceketi, beline iyice oturan eski, lekeli bir redingot vardı, çok belirli bir taşra şivesiyle konuşuyordu.

Yeniden sandalyeye çöken Gervaise hafif bir sesle sızlanmaya başlamıştı:

“Sabaha kadar gözümü kırpmadım... Başına bir iş geldi sanıyordum... Neredeydin? Geceyi nerede geçirdin? Allahını seversen bir daha yapma, çıldıracak gibi oluyorum... Söyle Auguste, neredeydin?”

“Allah Allah! Bir yerde işim vardı, oraya gittim!” dedi genç adam omuzlarını silkerek. “Glaicere’deydim, bir şapka atölyesi açacak olan o arkadaşıta. Geç kalmışım. Sonra da orada yataym dedim. Hem bilirsin, gözetlenmekten hiç hoşlanmam! Rahat bırak beni!”

Genç kadın yeniden hıçkırmaya başladı. Lantier’in yüksek sesle konuşması, sandalyeleri deviren sert hareketleri çocukları uyandırmıştı. Saçlarını minik elleriyle aralayarak yerlerinde yarı çıplak doğrudular; annelerinin hıçkırıklarını duyunca kendileri de yarı açık gözlerle ağlamaya başlayarak yürekler acısı çığlıklar attılar.

Lantier iyice öfkelenmişti.

“Tamam! Zırlıtlı başladı!” diye bağırdı. “Bakın haber veriyorum, başımı alıp gideceğim. Hem de bu kez temelli olarak tüyeceğim. Susuyor musunuz şimdi! Hadi eyvallah öyleyse! Geldiğim yere gidiyorum.”

Dolabın üstünden şapkasını almıştı bile. Ama Gervaise atıldı, bir yandan da kekeliyordu:

“Hayır! Hayır!”

Sonra okşayarak yavrucukların gözyaşlarını dindirdi. Saçlarını öpüyor, tatlı sözlerle yeniden yatağa yatırıyordu onları. Çok geçmeden yatışan küçükler yastığın üstünde gülüşmeye, birbirini çimdikleyerek oynamaya başladılar. Bu arada babaları, ayakkabılarını bile çıkarmak gereğini duymadan, kendini yatağa atmıştı; iyice bitkindi, yüzü uykusuz geçen bir gecenin solukluğunu taşıyordu. Bir türlü uyku tutmadı, gözleri açık, odanın içini seyretti durdu.